Қуаналиева Г.А.

БЮДЖЕТТІК ЖҮЙЕ ЖӘНЕ МЕМЛЕКЕТТІҢ БЮДЖЕТТІК ҚЫЗМЕТІ

ӘЛ-ФАРАБИ атындағы
ҚАЗАҚ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ

ҚУАНАЛИЕВА
Гүлдана Амангелдіқызы

БЮДЖЕТТІК ЖҮЙЕ ЖӘНЕ МЕМЛЕКЕТТІҢ БЮДЖЕТТІК ҚЫЗМЕТІ

Монография

Алматы - 2016

ӘОЖ 347.1 (584) (075)
КБЖ 67.403 (5Қаз)я73
Қ 72

Баспаға әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті
заң факультетінің Ғылыми кеңесімен ұсынылған
(№2 хаттама 29 қыркүйек 2016 жыл)

Рецензенттер:
Жүрсімбаев Сағындық Кемалович, заң ғылымдарының докторы, профессор.
Ағыбаев Арықбай Нүсіпәліұлы, заң ғылымдарының докторы, профессор.
Калкаева Несібелі Бакытовна, заң ғылымдарының кандидаты

Қ 72 **Қуаналиева Г.А.**
Бюджеттік жүйе және мемлекеттің бюджеттік қызметі.
Монография. - Алматы, 2016. -182 бет.

ISBN 978-601-07-1970-9

Монографияда Қазақстан Республикасының бюджеттік жүйесі және мемлекеттің бюджеттік қызметінің әлеуметтік-экономикалық және құқықтық аспектілері жан-жақты қарастырылады. Зерттеу жұмысында мемлекеттік қаржылардың ұғымы мен жалпы сипаттамасы, Қазақстан Республикасының бюджеттік құрылысы мен бюджет жүйесінің құқықтық сипаттамасы, мемлекеттің бюджеттік қызметінің мазмұны мен ерекшеліктері және бюджет жүйесіндегі органдардың құзыреттілі зерделенеді. Қазақстан Республикасының бюджет жүйесі ауқымындағы мемлекеттік басқару, бюджеттік процесті нығайту жолдары, сондай-ақ қазіргі таңдағы мемлекетіміздегі бюджет реформаларының өзекті түстары қарастырылады.

Зерттеу жұмысы жоғары оқу орындарының заң факультеттерінің студенттеріне, магистранттарына, докторанттары мен оқытушы құрамдарына, сонымен қатар құқық қорғау органдары қызметкерлеріне пайдалануға септігін тигізеді.

ӘОЖ 347.1 (584) (075)
КБЖ 67.403 (5Қаз)я73

ISBN 978-601-07-1970-9

©Қуаналиева Г.А., 2016

КІРІСПЕ

Мемлекеттің бюджеттік жүйесі Қазақстан Республикасының Конституциясында айқындалып белгіленген және бекітілген қоғамдық-мемлекеттік маңызы басым мүдделерді қаржыландыратын және мемлекеттің қаржы саясатын іске асыру аясындағы қаржылық құқықтық қатынастарды бюджеттік реттейтін, сондай-ақ бюджеттік құқықтық қатынастар субъектілерінің республикалық және жергілікті бюджеттер алдындағы міндеттемелерін тиісінше орындауларын қамтамасыз ету арқылы әлеуметтік-экономикалық, мәдени, саяси-әкімшілік аяларының өзекті проблемаларын басымды бағыттары бойынша нақтылы шешетін экономикалық әрі құқықтық тетік болып табылады.

1995 жылғы 30 тамызда республикалық референдумда қабылданған Қазақстан Республикасы Конституциясы туындысы, егемен мемлекеттің конституциялық дамуының жаңа кезеңінде жол ашқан акт болып табылады. Қазақстан Республикасының Конституциясында тек адамның, азаматтың, мемлекеттік және қоғамдық құрылыстың мәртебесі ғана емес, сонымен бірге стратегиялық құқықтық идеялар да айқындалды. Бұл атап айтқанда, Қазақстан Республикасының Конституциясы 1-бабының 1-тармағында Республика қызметінің түбегейлі принциптерінің бірі ретінде "...бүкіл халықтың игілігін көздейтін экономикалық даму", принципі бекітілген [1, 4 б]. Аталаған қағида мемлекеттің бюджет құрылысының қалыптасуы мен өсіп өркендеуіне тікелей байланысты.

Қазақстан Республикасының Президенті Н.Ә.Назарбаевтың "Қазақстан – 2050" Стратегиясы: қалыптасқан мемлекеттің жаңа саяси бағытты" атты Қазақстан халқына жолдауында: біздің мемлекетіміздің макроэкономикалық саясаты жаңғыртылуы тиіс деп тікелей атап көрсетті. Ол үшін бюджет саясаты, салық саясаты, ақша-кредит саясаты, мемлекеттік және сыртқы қарызды басқару саясаты сияқты негізгі бағыттар белгіленген. "Біріншіден, біз бюджет саясатының жаңа

67 С.Найманбаев "Жергілікті мемлекеттік басқару және жергілікті салық салу жүйесі" //Заңгер. – 2003. - №5. – 44-48 бб.

68 Салық және бюджетке төленетін басқа да міндетті төлемдер туралы. (Салық кодексі). - Алматы: ЮРИСТ, 2014. - 290 б.

69 Горбунова О.Н. Понятие бюджетного процесса. - М.: Юрид.лит., 1987. - 464 с.

70 Горбунова О.Н. Бюджетный процесс. - М.: Юристъ, 2004. - 749 с.

71 Мельников В.Д., Ілиясов К.К. Қаржы. - Алматы, "ЭКОНОМИКА", 1994. -218 с.

72 Бюджетное право //Под ред. А.М.Никитина. М.: ЮНИТИ – ДАНА. Закон и право, 2003. - 199 с.

73 Ширкевич Н.А. Местные бюджеты.- М.: Финансы и статистика, 1991. - 128 с.

74 Кутафин О.Е., Шеремет К.Ф. Компетенция местных Советов. - М., 1986, -224 с.

75 Исахова П.Б. Региональное бюджетное выравнивание: проблемы и пути совершенствования // Финансы и кредит. 2005, № 8.- 14-17 с.

МАЗМҰНЫ

КІРІСПЕ...... 3

1-ТАРАУ.
МЕМЛЕКЕТТІК ҚАРЖЫЛАРДЫҢ ЖАЛПЫ СИПАТТАМАСЫ ЖӘНЕ БЮДЖЕТ ЖҮЙЕСІНІҢ ТЕОРИЯЛЫҚ МӘСЕЛЕЛЕРІ

1.1 Мемлекеттік қаржылардың түсінігі мен жалпы сипаттамасы 10
1.2 Қазақстан Республикасының бюджеттік құрылысы мен бюджет жүйесінің құқықтық сипаттамасы 35
1.3 Бюджеттік құқық - қаржылық құқықтың негізгі институты 60

2-ТАРАУ.
МЕМЛЕКЕТТІҢ БЮДЖЕТТІК ҚЫЗМЕТІ ЖӘНЕ БЮДЖЕТ ЖҮЙЕСІНДЕГІ ОРГАНДАРДЫҢ ҚҰЗЫРЕТТІЛІГІНІҢ ӨЗЕКТІ МӘСЕЛЕЛЕРІ

2.1 Республикалық және жергілікті бюджеттердің әлеуметтік экономикалық және құқықтық ерекшеліктері 81

2.2 Республикалық және жергілікті бюджеттер жүйесіндегі органдардың бюджеттік құзыреттіліктерінің ерекшеліктері 106

3-ТАРАУ.
ЖЕРГІЛІКТІ БЮДЖЕТТЕР ЖҮЙЕСІН МЕМЛЕКЕТТІК БАСҚАРУ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ ЖӘНЕ ЖЕРГІЛІКТІ БЮДЖЕТТІК ПРОЦЕСТІҢ ТЕОРИЯЛЫҚ МӘСЕЛЕЛЕРІ

3.1 Жергілікті бюджеттер саласындағы мемлекеттік басқарудың өзекті мәселелері 127
3.2 Жергілікті бюджеттік процесті жүзеге асыруды нығайту жолдары 151

ҚОРЫТЫНДЫ 170

ПАЙДАЛАНЫЛҒАН ӘДЕБИЕТТЕР ТІЗІМІ 176